

Hozzászólások a vadkárok kérdéséhez

XVI.

Vadászatgazdasági tanulmányok és a vadkérdés.

(Befejező közlemény.)

Igyekeztem kimutatni és megvilágítani, milyen nagy érték a vadállomány országunkban, melyet az állam nem nélkülözhet, amikor a nemzeti vagyon és jövedelem emelésére kell törekednie, s így ennek az emelését is kell, hogy programjába felvegye akkor, amikor másrésről erős támadás indult meg a vadállomány apasztása, sőt a túlzók részéről kiirtása célkitűzésével. Felszólalásomban objektív akarok lenni, mert úgy vélem, így szolgálom leginkább a vadászat célját. Tehát megvizsgálom most a negatívumot, a kárt, hogy ezt szembehelyezve a haszonnal, a mérleget megállapítsuk. Tisztában kell lennünk először is a káros és hasznos vad fogalmával.*

Ha az erdőgazda szemüvegén nézzük, akkor a nagyvad kártételei nem olyan súlyosak, miután a nagyvad elsősorban az erdő lakója lévén, ennek vadászata majdnem kizárólag az erdőtulajdonosnak örömét, hasznát gyarapítja. Elhiszem, hogy igen

* A földművelésügyi minisztérium kiadásában 1899-ben megjelent, Chernel István által megírva, Magyarország madarai, különös tekintettel gazdasági jelentőségükre. Ebben a kiváló munkában foglalkozik az író az első fejezetben a káros és hasznos kifejezések alapos tanulmányozásával és kimutatja azt, hogy a köznyelven károsnak ismert madárfajok többekévébé hasznót is csinálnak káros rovarok, gaznövények pusztításával. Pl. a varjú hasznót csinál, a szántó-vető után sétálgatva és álcákat, rovarokat szedve, míg az éró tengeriben kárt tesz. A seregély a szőlőkben tesz tetemes kárt, míg különben igen sok hasznót a sok rovar pusztításával; a gerlék a vetéskor és éró gabonákban, míg a gyomnövény-magok szedésével hasznót, a méhészmadar a méhesek környékén és így tovább, a vízimadarak egy része a halastavakban, míg hasznót kártékony rovarok pusztításával; a vetési lúd kártevéséről sem szabad megfeledkeznünk, úgyszintén a kisebb ragadozók kártevéséről, szemben a hasznáról. Szóval majdnem minden madárnál találunk kártevést, de hasznót is. Ha már most a szárnyasvad kártételeit nézzük, úgy megállapíthatjuk, hogy a fácán, fogoly, fűrj kártevési mellett hasznót is tesz. De menjünk tovább; a vadsertés a mezei és erdei kártételei mellett az erdőben hasznót is hajthat a talaj lazításával és a rovarok, egerek pusztításaival. Bővebben nem akarok e cikk keretében foglalkozni eme kérdés eldöntésével, de azt hiszem, k. tisztelt olvasóim láthatják, hogy ha azt akarjuk megállapítani, melyik vad káros és melyik hasznos, igen nehéz dilemma elé leszünk állítva, eltekintve attól, hogy a vad értékét, a vadászatból eredő hasznót, a vadászatban rejlő gyönyörűséget nem is hozzuk fel, mint hasznót, amidőn a káros és hasznos vadról beszélünk.

bosszantó a fiatal ültetésekben okozott szarvas, dámvad, sőt még elvétele az őz által okozott kártétel, feltétlenül saját tapasztalatot szereztem arról is, hogy a sertevad tetemes károkat okozhat a makkvetésben, de viszont ne felejtsük el azt a hasznot, amit a vaddisznó a talaj lazításával, a rovarok pusztításával eredményez. Ezt ugyan még felbecsülni sem lehet, de a német erdészek ezt tartják szem előtt, midőn a sertevad telepítését és elszaporítását propagálják olyan vidékeken, hol eddig ez nem volt s hol a rovarok túlságosan elszaporodtak.

Az apróvad kártétele közül ki kell emelnünk az üregi nyulat, amely elszaporodva tetemes károkat okoz az ültetésben, rendkívül szaporaságánál fogva pedig majdnem kipusztíthatatlan s ezáltal kimondhatatlan veszélyt jelent az erdősítésre. Még a mezei nyúlról kellene beszélni, de ennek kártétele az erdőben teljesen elenyésző, míg a többi apróvad egyáltalán semminemű kárt az erdőben nem csinál.

Rátérünk most a mezőn okozott vad kártételére. Elvitázhatatlan, hogy a nagyvad (szarvas, dámvad, vaddisznó, sőt esetleg még az őz is ha nagyon elszaporodik) a mezőkön tetemes kárt okoz, nagy csapatokban egész terméseket el tud pusztítani. Azt is elismerem, hogy kárt tesz a nyúl a zöldségesekben, gyümölcsösökben, a fácán a tengeriben sőt az érett gabonában; még arról is lehetne beszélni, hogy a fogoly is tesz kárt a learatott gabonakeresztekben. Azonban ez számításba alig jöhet a vadkár kérdésénél. Mégis azt hiszem, hogy a fácán kártételénél számításba kell venni azt a hasznot is, amit az év nagyobb részében csinál a sok rovar, gyomnövénymag pusztításával. Nem akarom azt állítani, hogy ugyanannyi hasznot csinál, mint kárt, hiszen ezt nehezen lehet bebizonyítani, de mindenestre tiltakoznom kell, hogy csak a kártételeiről beszéljünk és ugyanakkor ne említsük meg a hasznot, amit hajt. Lehetnek igen súlyos esetek fácánosok mellett levő kukoricásoknál, ahol egyes kis tengeri parcellában majdnem csapásról lehet beszélni. Ezek az esetek előfordulhatnak, de azért általánosítani semmi esetre sem szabad. Tehát amidőn a vadkárkérdésről értekezünk és tárgyalunk, akkor minden oldaláról világítsuk meg azt. Ne felejtsük el azt sem, hogy a varjú vagy egyéb madár is tesz vagy

tehet a kukoricásban kárt, amit szívesen fognak a túlzók, népezérek mind a fácán terhére írni.

A vadkár kérdésénél, a vad jogi helyzetét, a tulajdonjogot kell szintén megvizsgálni. A vadra tulajdonjog tulajdonképen nincsen (természetesen nyílt területről van szó), mert hiszen helyét változtatja. A törvényünk szerint nem res nullius, és azé, akinek a területén elejtik, az elejtés tényével válik tulajdonává a föld a vadászati jog tulajdonosának. Éppen ezért igen nehéz jogi kérdés a vadkár kérdése, mert idegen területen csinálja a kárt, amit a vadászat ellenségei sokszor túlzottan felhozna. A jogi oldala ennek a kérdésnek nézetem szerint teljesen nem is oldható meg, mert a vadra, az élővadra a tulajdonjogot kiterjeszteni aligha lehet. De lehet a hasznothajtó vadászatról beszélni. Amikor a vadkárkérdést és annak megoldását tárgyaljuk. Ugyanakkor azonban leszögezni kívánom azt, hogy az államnak érdeke, hogy ne pusztuljon ki a vadállományunk és nagyobb védelmet nyújtson a másik oldalon a vadászatnak. Törvényünk nem nyújt elég védelmet a tilalmi idők pontos betartására és a vadorzás ellen. Mindezt csak kihágásnak minősíti, pedig a vadorzó a *vad elejtésével* a tulajdonjogot sértette meg. 1514-ik évi törvényünk 3 forint büntetéssel sújtja akit vadászaton kapnak, tessék most már elképzelni milyen súlyos büntetés volt 1514-ben 3 forint, talán akkor egy lovat vagy tehenet lehetett azért venni, mindenesetre sokkal több volt akkor 3 forint, mint most a legsúlyosabb büntetés, amivel az egyszeri vadorzást büntetik.

Rátérek most a kérdés megoldására, amikor azt hiszem megvilágítottam több oldalról azt, s iparkodtam egyrészt védelmére kelni a vadászatnak és vadállományunknak, másrészt elismertem a törvény hézagait, a vad által okozott kárt, s annak megtérítésének kötelezettségét.

Az Erdészeti Lapokban megjelent és a vadkár kérdésével foglalkozó cikkek majdnem teljes mértékben kimerítették azokat a körülményeket és szempontokat, amelyekkel foglalkoznunk kell, ha a kérdést megoldani akarjuk. Nem óhajtok a különböző tervezetekhez hozzászólni érdemben, részleteiben, mivel túl hosszúra nyúlna fejtegetésem; csupán az alapvető elveket akarom leszögezni, amelyeket feltétlenül szükségesnek tartok a vadá-

szatgazdaságunk helyes irányban való fejlesztésére és a vadkárkérdés megoldására.

Legelsősorban a törvényhozásra vár a feladat, hogy egy egészséges kerettörvényt alkosson és ne foltozgassák rendeletekkel az elavult, a maga idejében talán igen jó törvényünket.

Sajnos, a mai idők sokak szerint nem alkalmasak, a kedélyek túl izgatottak; ezt hallottam a multban, úgy mint most is. A politika helyzetét nem akarom vizsgálat tárgyává tenni, de azt hiszem, volt a multban, az *elmult években* olyan időpont, amikor meg kellett volna oldani e kérdést egy új hatalmas vadászati törvény alkotásával; azt hiszem azonban és remélem rövidesen lesz megint alkalmas idő erre. Ezen új vadászati törvény egyik része kell, hogy lefedtesse a vadászatgazdasági organizáció alapjait; nem hiszem, hogy a vadkérdés helyesen megoldható legyen, ha a vadászat érdekei képviselő nélkül maradnak. Thiringer János „Vadászatgazdasági tanulmányok” című cikkében felveti a vadászati felügyelet ügyét, amit már régebben többen a vadásztársadalom köréből bár nem írásban, de felvetettek. Ez az organizáció, amit feltétlenül szükségesnek látok. Szükségesnek tartom azonban, hogy Thiringer cikkével szemben nézetemet kifejtsem. Nem fogadom el azt a tételt, hogy „a vadászat az erdő mellékhaszonvétele”, t. i., hogy kizárólag az erdő mellékhaszonvétele s tehát a vadászati felügyelet az erdősz gondja legyen kizárólagosan. Véleményem szerint a vadászat a *földbirtok* mellékhaszonvétele. Az apróvad pl. túlnyomórészt mezőgazdasági birtokon él, sőt tudjuk, hogy igen sok helyen hol erdő nincsen, nagy őzállományok vannak, ezek a mezei őzek (Feldrek). Pénzértékben kifejezve mindenesetre amint előbbi statisztikai kimutatásaimban látható, az apróvad a fontosabb. Távol áll azonban tőlem, hogy kétségbevonjam az erdőszet rátermettségét és szeretetét a vadászat iránt, mégis kizárólagos jogát a vadászati kérdések elbírálásánál leghatározottabban tagadom. Amennyiben új törvényünk lefekteti a vadászati organizáció elveit, azt hiszem módot lehet találni a vadászati felügyelőségek helyes megoldására, még pedig a vadásztársadalom bevonásával.

Egy új vadásztörvény megalkotásával azonban még nem tet-

tek eleget. Szükséges, hogy a vadásztársadalom meg legyen szervezve és az új törvény alapján kivége részét az építő és fenn tartó munkából. A multban, sajnos, a vadászat szakszerű vizsgálatával, kezelésével, a vadásztársadalom szakszerű nevelésével nem eleget törődtek. A társadalom legnagyobb része csak a sportot látta, és kevés ügyet vetett a közgazdasági értékre, pedig a súlyos gazdasági helyzet mindinkább bebizonyítja, hogy a földbirtok ezen mellékhaszonvétele milyen fontos szerepet tölthet be közgazdasági életünkben. Vadászati sajtónk sem követi eléggé ezt az irányt, pedig elvitázhatatlan, hogy milyen fontos szerepet tölt be a szaksajtó a vadásztársadalom szakszerű kiképzésében. Szükséges tehát, hogy a vadásztársadalom szakszerű tudásával az állam segítségére legyen, és ez a második alapfeltétel, hogy a vadászat kérdése ezzel együtt a vadkárkérdés is helyes irányba terelődjön.

Előállhat az az eset, hogy az új vadásztörvény késik, de egyes kérdések ideiglenes megoldását mégis szükségszerűen előír a jövő, értem ezalatt a vadkárkérdést, a vadkár megtérítését. Éppen ezért röviden én is hozzászólok ehhez és nézetemet kifejtem.

Először szólok az apróvadról: A községi területek elsősorban apróvadás területek, melyek bérbeadása révén tekintélyes jövedelemhez jutnak. Helytelen elsősorban, hogy a vadászbérszeg a községi pénztárba jut, és nem lesz a földtulajdonosok közt elosztva, mert így a kisbirtokos csak a vadkárt látja és hasznot direkte nem élvez, ellensége a vadnak, ki akarja azt irtani, de amely tulajdonság úgysis erősen megvan a népben. A szeretet, a gyönyörködés a vadban ismeretlen fogalmak. A magyar népben ez a tulajdonság különösképen erősen ki van fejlődve. Tudjuk jól, milyen ellenszenvvel viseltetik már a fa iránt, milyen pusztítást visz végbe. Egyes vidéken a pusztaság jellegét a nép ezen tulajdonsága eredményezte. Ugyanezen motívum működik a népben a vaddal szemben. Szükségesnek tartom tehát, hogy ez ellen küzdjünk minden eszközzel, éppen ezért helyes a vadászbér felosztása a földbirtokos nép között. Az apróvad által netalán okozott kár pedig mindenesetre a vadászbérből térítessék meg.

Ha már most a nagyvad által okozott kárról kell nyilatkoz-

nom, úgy elvben helyesnek tartok egy olyan módszert, amilyent báró Inkey Pál cikkében kifejtett. Részletekbe nem óhajtok bocsátkozni s nem akarom felszólalásomat nagyon megnyújtani. Szükségesnek tartom azonban azt leszögezni, hogy az erdőbirtokosok jól felfogott s általam egyedül helyes érdekét ismét hangsúlyozzam, amely indirekt eszköz a vadkárok apasztására és ez nem egyéb, mint a nagyvadállomány általános apasztása. Véleményem szerint szarvasterületről nem beszélhet 1000 vagy 2000 holddal rendelkező erdőtulajdonos, ez a mai körülmények között önálló szarvasvadasterületet nem képezhet, mert *felfogásom* szerint egészséges állomány anélkül, hogy tetemes erdei és mezei vadkár ne legyen, nem lehet olyan nagy ilyen 2000 holdas területen, hogy önálló szarvasvadasterületnek jellegét bírja. Azt hiszem, tiszta erdőterület (persze átlagos minőségű) minden 100 holdja elegendő egy szarvastehénre, de nem gondolom, hogy ennél több vad kényelmesen megélhet rajta. (Ez a megállapítás persze vidékenként változhat a sok mellékkörülmény folytán. A vadállomány alapját a tehénállomány képezi.) Ezen megállapítástomat természetesen szó szerint nem lehet venni. Sok körülmény, mint pl. a vad vándorlása igen megnehezíti a vadállomány számszerű megállapítását, ez többnyire csak több, szomszédos, összefüggő terület, hogy úgymondjam, egy *szarvasvadvidék* egységes, szakszerű terv szerint történhet és egységes megállapodás alapján lehetséges. A sertevadra pedig, ami talán még nagyobb kárt tud a mezőn okozni, még inkább tartom szükségesnek az állomány általános apasztását, mivel ez csak igen nagy terjedelmű erdőségekből engedhető meg a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett.

Jelen cikkemben, sajnos, nem tudok bővebben szakszerű fejtegetésekbe belemenni és csak az elveket akartam leszögezni pár példával illusztrálva, azt, melyeket szem előtt kell tartanunk. Amennyiben pedig az új vadászati törvény megszületése előtt a vadkár kérdését megokolni szükségesnek véli a kormány, úgy legelső kötelessége legyen az összes érdekeltek meghallgatása, de *elsősorban a vadásztársadalom befolyása, jogainak, érdekeinek védelme kell, hogy kifejezésre jusson ebben a munkában.*

Báró Prónay Gábor.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

A Deutscher Forstverein meghívója. Tisztelettel értesítjük t. tagjainkat, hogy a Deutscher Forstverein általánosságban meghívja a magyar erdőmérnököket az ez évi augusztus 28-tól szeptember 3-ig Stuttgartban tartandó közgyűlésére, amelyiknek első három napja tudományos diszkusszióknak van szánva, a többi kirándulásokra, a württembergi Schwarzwaldba, közöttük azok az erdőgazdaságok, amelyek gazdasági rendszere igen nagy irodalmat támasztott (Gaildorf, Langenbrand stb.). A Deutscher Forstverein elnöke súlyt fektet arra, hogy a külföldi szaktársak minél nagyobb számban vegyenek részt a közgyűlésen és az azzal kapcsolatos kirándulásokon. Jelentkezők közelebbi felvilágosítást Roth Gyula főiskolai tanártól kaphatnak. Nagyon kívánatos volna, hogyha hazai szaktársaink közül többen kimehetnének.

Kedvezményes tűzifa szállítására jogosult újabb feladó vasúti állomások. Az illetékes vasúti igazgatóságok lapunk legutóbbi közlése óta a következő állomásokat vették fel a kedvezményes szállításra jogosult feladóállomások sorába. Algyő, Andráshegy, Babócsa, Balatonboglár, Pomáz, Szigetvár.

Értesítjük t. tagjainkat és olvasóinkat, hogy az Erdészeti Lapok legközelebbi száma ez évi szeptember hó 15-én fog megjelenni.

A kiadóhivatal.

Adományok Bund Károly síremlékére: gróf Károlyi László 50 P, Weinert Tivadar 4 P, Kir. közalapítványi erdészeti alkalmazottak III. részlet 192 P 86 fill., Létay Gyula 2 P, Apátsági Erdőfelügyelőség, Zirc, 20 P, Arató Gyula 10 P, vitéz Ujváry Géza 3 P. Összesen 281 P 86 fill. Az előző adományokkal együtt 2221 P 26 fillér.

Adományok a főiskolai jelvényekre: Osztrólczy Miklós dr. 100 P, Hyna Ottó 2 P, Tomasovszky Imre dr. 10 P, Szederjey-Ostodál Jenő 10 P, Zügn Nándor 10 P, Pintér Sándor 2 P, Sümegh Nándor 2 P, Országos erdészeti egyesület és a fuvarlevélakció tisztii személyzete 20 P, Térfi Béla 50 P. Összesen 206 pengő.

Írói tiszteletdíjak. Az Országos Erdészeti Egyesület 1930. évi május hó 30-án tartott igazgatóválasztmányi ülésében elhatározta, hogy az egyesület 1930. évi július 1-től kezdődően az Erdészeti Lapokban megjelenő cikkekért írói tiszteletdíjat fizessen. És pedig: a szerkesztő részéről átdolgozást nem igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 64 pengőt, fordításokért vagy átdolgozást igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 32 pengőt, egyszerű közleményekért 16 oldalas ívenként 24 pengőt. Szíves tudomásulvétel végett közli: a kiadóhivatal.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Közhírré teszem, hogy a Zayugróc községi, trencsénvármegyei születésű *Hoch Rezső* részére 1915. évi március hó 29. napján 42. szám alatt kiállított eredeti szakiskolai végbizonyítvány elveszvéen, ahelyett nevezett részére 1932. évi 434. szám alatt az eredetivel egyenlő értékű hiteles másodlat adatott ki.

Esztergom, 1932. évi július hó 9-én.

A szakiskola igazgatója:

Szilágyi Ernő s. k.,
m. kir. erdőtanácsos.

I R O D A L O M

Harmincegy ország erdészeti statisztikája. Statistique forestiere de 31 Pays. Forestry Statistics for 31 Countries. A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet („Institut International D’Agriculture”) 1930—31. évi mezőgazdasági statisztikai évkönyvének különlenyomata, 52 oldalon, francia és angol szöveggel. Róma, 1932.

A nemzetközi erdészeti statisztikának alapvető munkája ez, a fenti címmel a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet által kiadott, rendkívül értékes statisztikai mű, mely Európa országai egy részéről és néhány, Európán kívül fekvő erdődús országról, összesen 31 országról közöl igen érdekes erdészeti statisztikai adatot.

Ezek az adatok az erdők kiterjedése, azok birtokviszonyai, majd a fafajok területi és százalékos eloszlása, egyes országoknál pedig a fakészlet és a termelt fa mennyisége felől nyújtanak felvilágosítást. Az adatoknak legnagyobb értékük az, hogy legújabbak.

Az adatok egy részének megismerhetése céljából a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet különlenyomatából szolgáljon tájékozásul néhány, az alábbi táblázatba foglalt adat.

Öszinte elismeréssel adózunk a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetnek, hogy a nemzetközi erdészeti statisztikai adatok egy részének kiadásával tanulságos és felette érdekes tájékoztatást nyújtott egyes országokról.

Szükséges és kívánatos volna, hogy e jeles statisztikai mű anyaga lehetőleg a földkerekség többi országaira is kiterjedjen. Erre remény is van, mert értesülésünk szerint a római „Institut International D’Agriculture” a következő évkönyvében folytatni fogja a nemzetközi erdészeti statisztikai adatok közlését.

Dr. Tomasovszky Imre.

Folyószám	A z o r s z á g						Az országban a fajok által elfoglalt terület %-ban		Megjegyzés
	n e v e	erdőterüle- tének nagy- sága	terüle- léből erdő	összes erdejéből					
				áltami	egyéb	magán			
	ha.	%	%	e	r	ő	%	%	
1.	Németbirodalom	12,654.177*	27	32.6	19.6	47.8	77	23	* A Saar-terület kivételével
2.	Német—Ausztria	3,137.185	37.4	15.7	23.1	61.2	83	17	1927. évi adatok
3.	Bulgária	2,886.159	28	27.3	53.9	18.8	—	—	1926. „ „
4.	Dánia	322.964	7.5	24.0	2.4	73.6	54	46	1924. „ „
5.	Észtország	945.883	20.9	79.8	20.2	—	71	29	1923. „ „
6.	Irország	106.965	1.6	20.6	0.5	78.9	32	68	1925—27. évi adatok
7.	Finország	25,263.000*	73.5	39.8	9.2	51.0	80	20	* Ebből terméketlen 5,125.000 ha
8.	Nagy-Británia	1,228.932	5.4	10.4	1.3	88.3	—	—	—
9.	Görögország	2,406.502	18.5	69.3	10.3	20.4	—	—	1929. évi adatok
10.	Magyarország	1,167.796	12.6	4.2	48.0	47.8	5.1	94.9	1928. „ „
11.	Lettország	1,780.386	27.1	79.0	21.0	—	78.3	21.7	1923. „ „
12.	Litvánia	880.300	15.8	89.1	2.2	8.7	—	—	1929. „ „
13.	Norvégország	7,499.503	24.2	14.2	14.9	70.9	70	30	1919—1924. évi adatok
14.	Németalföld	254.138	7.8	4.7**	9.0	86.3	68	32	** Állam által adminisztrálva. 1930. évi adatok
15.	Lengyelország	8,943.762	23.0	31.7	1.9	66.4	75	25	1926. évi adatok
16.	Románia	7,134.200*	24.2	28.8	30.0	41.2	25	75	* Ebből 61685 725 ha erdőnélküli 1929. évi adatok
17.	Svédország	23,181.200	56.5	20.1	30.8	49.1	60	40 *	* Ebből 33.6% fenyvessel kevert lombterdő 1923—1929. évi adatok
18.	Svájc	982.535	23.8	4.7	67.2	28.1	—	—	1930. évi adatok
19.	Csehszlovákia	4,662.790	33.2	32.0	9.5	58.5	—	—	1920. évi adatok
20.	Jugoszlávia	7,586.026	30.5	47.7	19.0	33.3	11.8	88.2	—
21.	Szovjetoroszország	670 797.000*	39.0	—	—	—	—	—	* Európában és Ázsiában. Kitermelhető 416.616 000 ha, a többi kinem termelhető erdőterület. 1926. évi adatok
22.	Canada	298,221.059	32.8	—	—	—	—	—	1928. évi adatok
23.	Amerikai Egyes. Államok	189,991.838	24.7	—	—	—	—	—	1922. évi adatok
24.	India	79,755.500	27.5	82.4	0.1	17.5	—	—	—
25.	Holland—Kelet India Jáva és Madura	3,039.900*	23.1	—	—	—	—	—	1930. évi adatok. *Ebből 788.200 ha teakfa-erdő
26.	Japán	22,709.320	59.5	33.9	25.2	40.9	24	76	1927. évi adatok
27.	Törökország	7,434.402	9.7	93.4	2.6	4.0	49.9	50.1	1925. évi adatok
28.	Algier	3,174.616	10.7	75.0	8.7	16.3	—	—	1920. évi adatok
29.	Nigeria	60,864.000	63.8	3.6	96.4	—	—	—	—
30.	Dél-Afriikai Unio	4,133.300	3.4	7.7	14.7	77.6	—	—	1928. évi adatok
31.	Új-Zéland	5,381.600	20.2	72.4	17.3	10.3	—	—	—